46. ГОДИНА ANNÉE

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

LA VOIX DU MONTÉNÉGRIN

Journal officiel du Royaume de Montenegro paraissant actuellement à Neuilly-sur-Seine (France).

БРОЈ NUMERO 43.

»Глас Црногорца«, службени орган Краљевине Црне Горе, излази у Неји код Париза, према службеној потреби. — Претплата, на шест мјесеци, и носи: три франка за француску, шест франака за све друге земље. — Адреса за све што се тиче листа: Journal officiel du Montenegro, Neuilly-sur-Seine, rue Ancelle (France).

La Voix du Monténégrin (Glasse Tsernogortsa) paraît suivant les exigences du service. — On s'abonne au bureau du: Journal officiel du Monténégro, à Neuilly-sur-Seine, rue Ancelle (France).

Prix de l'abonnement pour six mois: Pour la France: 3 fr. Pour l'Etranger: 6 fr.

НЕЈИ код Париза, 8. априла 1918. NEUILLY-sur-SEINE, le 21 Avril 1918

Приликом навршене годишњице од историскога дана када су Сједињене Америчке Државе уз Савезнике ступиле у рат противу Њемачке, Његово Величанство Краљ Господар упутио је Његовој Екселенцији Господину Вудро Вилсону, Предсједнику Сједињених Држава, телеграм који ниже саопштавамо, у оригиналу и преводу, као и одговор Предсједника Вилсона.

A l'occasion de l'anniversaire de l'entrée en guerre des Etats-Unis, Sa Majesté le Roi Nicolas de Monténegro a adressé le télégramme suivant au Président des Etats-Unis d'Amérique:

Monsieur le Président. Je veux joindre ma voix à celles qui saluent l'anniversaire de l' entrée en guerre des Etats-Unis, cet anniversaire qui demeurera une des dates les plus mémorables de l'histoire de l'humanité. Elle rappellera à jamais un acte dicté par les plus hautes considérations et les plus nobles sentiments. Nous, Monténégrins, modestes et fidèles alliés de l'Entente, nous ne pouvons oublier la reconnaissance qui vous est due pour ce que votre grande âme a su alors inspirer à un grand peuple. Vous pérmettrez à un vieux chef d'Etat de vous adresser ses chaleureuses félicitations et de vous dire tout son enthousiasme pour votre nation. En constatant l'effort accompli par elle en une année, il est aisé de prévoir dans quelle mesure elle saura bientôt aider les Alliés et faire triompher le Droit par la force.

NICOLAS R.

Le Président Wilson a répondu:

Your gracious and welcome message comes to us as the voice of a nation in which the people of the United States have always had the liveliest interest and with whose struggles and aspirations they have always felt a very genuine sympathy. We welcome it as the voice of a friend and send to you in return assurances of our sincere friendship and of our confidence that we shall before long be associated in the final triumph of a just cause.

Woodrow WILSON

Votre gracieux et bienvenu message parvient chez nous comme la voix d'une nation pour laquelle le peuple des Etats-Unis a toujours eu le plus vif intérêt et pour les luttes et aspirations de laquelle il a toujours senti une très vraie sympathie. Nous accueillons ce message comme la voix d'un ami, et nous vous envoyons en retour l'assurance de notre sincère amitié et de notre confiance que nous serons, avant peu, associés dans le triomphe final d'une juste cause.

Woodrow WILSON

Превод Краљева телеграма:

Господине Предсједниче.

Хоћу да придружим свој глас уз гласове који поздрављају годишњицу ступања Сједињених Држава у рат, годишњицу која ће остати један од најзначајнијих датума у историји човјечанства. Тај датум вјечно ће подсјећати на акт који је потекао из најузвишеније мудрости и најузвишенијих осјећаја. Ми, Црногорци, скромни и вјерни чланови Савеза, не можемо заборавити колико вама дугујемо за све оно чиме је ваша велика душа умјела одушевити једну велику нацију. Допустите једном старом владару да вам упути своју најтоплију честитку и да вам искаже све своје одушевљење за ваш народ. Увиђајући подвиге које је тај народ за годину дана извео, лако је предвидјети у коликој ће мјери тај народ помоћи Савезницима да право извојује себи побједу снагом

Никола.

Превод Вилсонова одговора:

Ваша љубазна и добродошла порука долази нам као глас онога народа за који су Сједињене Државе свагда имале најживље интересовање, и за чије су борбе и аспирације вазда осјећале веома искрене симпатије. Ту поруку примамо као глас једног пријатеља и ми вам одговарамо увјерењем нашега искренога пријатељства и нашега убјеђења да ћемо, у скором времену, заједнички дочекати коначан тријумф једне праведне ствари.

Вудро Вилсон.

СЛУЖБЕНИ ДИО

МИ

НИКОЛА I.

по милости Божјој

КРАЉ и ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

Пошто ће се наш Министар Финанција и Грађевина, Мило Вујовић, неко вријеме бавити службеним послом ван сједишта Краљевске Владе,

то на приједлог Предсједника Нашег Министарског Савјета, Нашег Министра Спољних Послова, а по саслушању Нашег Министарског Савјета, постављамо да га, до његова повратка, у дужности заступа Наш Министар Унутрашњих Послова, заступник Нашег Министра Војног, Нико Хајдуковић.

Предсједник Нашег Министарског Савјета, Наш Министар Спољних Послова, нека изврши овај указ.

Неји код Париза,
16. (29.) марта 1918.

НИКОЛА с. р.

Предсједник Министарског Савјета,
Министар Спољних Послова

Евгеније Поповић с. р.

РАСПИС

Министарски Савјет, на својој сједници од 26. марта 1918., ријешио је:

Да се свијема црногорским ђацима, који су од почетка школске године 1917.-18. положили односне своје испите, и онијема који редовно похађају школу, те о томе и поднесу документе, изда помоћ за одијело од 200 франака. Документе ваља поднијети Кр. Конзулатима, у мјестима гдје их има, иначе непосредно Кр. Министарству Просвјете.

Ђаци, који су добили помоћ за одијело у времену од 1. јануара 1918., неће се користити овим правом.

Молбе са документима треба поднијети до 1. маја 1918. Исплате ће се извршити крајем априла или маја, према томе како буду молбе стизале.

Број 603.
Неји код Париза,
2. (15.) априла 1918.

Министар Просвјете и Црквених Послова
Заступник Министра Правде

д-р Перо Ђ. Шоћ.

НЕСЛУЖБЕНИ ДИО

ДВОРСКЕ И ДИПЛОМАТСКЕ ВИЈЕСТИ

— Његово Величанство Краљ Господар допутовао је у недјељу 18. (31.) марта у Париз, у пратњи своје војне и цивилне куће, и одсио у хотелу Мерис, у улици Риволи, а у недељу, 25. марта (7. априла) вратио се у По.

— Његово Величанство Краљ Господар благоизволио је, пред свој полазак из Париза, походити у суботу, 24. марта (6. априла) стан Кр. Владе. Том приликом приступило је Њ. Величанству, у присуству чланова Владе, све наше чиновништво, испред кога је чиновник у Министарству Просвјете Косто Лучић поздравио Владара добродошлицом и изразио жалост и синовље саучешће у тузи Краљевског Дома за Њ. Кр. В. блаженопокојним Књазом Мирком. Краљ је био дирнут говором и захвалио је, у име своје и Краљичино, на изразу саучешћа и оданости. Распитујући о раду, Господар је напоменуо и то, да у данашњим озбиљним временима треба да имамо пуну вјеру у нашу и савезничку ствар, јер коначна побједа ће бити на нашој страни. Испраћен члановима Владе и чиновништвом, Његово Величанство Краљ је при поласку био бурно поздрављен.

— У суботу, 13. априла у 11 сати, приређен је од стране Кр. Владе парастос Њ. Кр. В. блаженопокојном Књазу Мирку у овдашњој руској цркви. Чинодејствовао је овдашњи руски прота, пречасни г. Смирнов, уз асистенцију дворског свештеника г. игумана Леонтија Нинковића. Присуствовали су чланови Кр. Владе, цјелокупно наше чиновништво, овдашња црногорска колонија и доста побожног свијета. Од стране дипломатског кора присутни су били: опуномоћени грчки министар г. Атос Романос, секретар руског посланства г. Томашевски и отправник послова Краљевине Србије г. Тихомир Поповић.

— Приликом бомбардовања пријестонице Париза из далекобојних непријатељских топова, чије је ђуле на римокатолички Велики Петак погодило у једну париску цркву, у часу кад је у њој било пуно побожног свијета, погинуо је и савјетник овдашњег швајцарског посланства г. Стрелии и госпођа му. На покојникову опијелу присуствовао је господин Предсједник Републике са члановима Француске Владе и цијелим овдашњим дипломатским кором. Од стране Кр. Владе црквеном обреду је присуствовао г. Рене Летурнер, наш генерални консул и отправник послова у Паризу.

— Г. Нико Хајдуковић, Министар Унутрашњих Послова, заступник Министра Војног, вратио се 7. (20.) ов. мј. из Поа, камо је био пошао 1. (14.) ов. мј. код Његова Величанства Краља.

ДРУГИ ЧИН ВЕЛИКЕ ОФАНЗИВЕ

15 дана трајао је први чин огромнога сукоба на западном фронту, у Пикардији, гдје су се сукобили најсилнији народи на свијету. Нијемцима је био задатак да са својих 110 дивизија (1,250.000 војника) разбију везу англо-француску и да пробију фронт између Сенкантена и Камбреа, у правцу Амиана, па да енглеску војску сузбију к мору, а француску пут Париза, и да свечано уђу у Париз — тачно 1. априла ове године! Нијемци су тај свој план платили са 250.000 људи, а што су постигли? — Освојили су толико и толико квадратних километара опустошеног простора између Араса и Ноајона, отели толико и толико ратног материјала и заробили толико и толико војника, али оно што су хтјели, то нијесу постигли: везу Савезника нијесу разбили, фронт нијесу пробили, а нијесу дошли ни до Амиана а камоли до Париза. Офанзива им је, ево је већ 17 дана, малаксала, парализована, укочена. И, што је најгоре, постигли су оно чему су се најмање надали а чега су се највећма бојали: проузроковали су јединство команде цијеле француско-енглеско-америчко-белгиско-португалске војске, која је повјерена гласовитом француском војсковођи Фошу.

Други чин.

Не успјевши у Пикардији, кренули су са 35 дивизија (до 400.000 војника) на сјеверни дио војишта, на границу француско-белгијску да ту покушају извести исти стратагем: да сломе енглеску војску између Ла Басе и Ипра, па да се пробију до канала Ла Манш, и да одатле бомбардују Лондон. Цио енглески народ је осјетио да се ради о опстанку Велике Британије и енглеска војска се јединственим пожртвовањем бацила пред њемачке дивизије. Послије десет дана упорних битака на окрвављеној ријеци Лиси, битака каквих се још није било у историји свијета, данас је већ свима војничким круговима јасно да Нијемци ни овога пута нијесу постигли своју намјеру.

Првим ударцима сломили су прве препреке! Освојили су доста земљишта, боље рећи, гробља за погинуле — (и то, ни близу онолико колико би требало да су освојили, према уложеној снази) заробили војника и отели материјала, — али крупна стратегична успјеха није било, а њој и њеним савезницима само и једино такав одсудан успјех треба, и то, веома хитно. Енглеска војска се је, вјешто маневришући, очувала у дефанзиви, тако да пред Немцима данас и опет на цијелој борбеној линији стоји жив бедем, као и првог дана.

«Имајте стрпљења!» пише велики енглески лист. «Докле год бијесна животиња није потпуно убијена, она се баца копитом, гризе зубима, и боде рогом, али одједаред клонуће животна снага у ње, и она неће моћи више копорнути ни ногом ни зубом ни рогом. — Тај тренутак чека наш Фош, који је с толико ратне вјештине и искуства знао све досад очувати сву нашу резерву. Стрпљења!

ВИЈЕСТИ И НОВОСТИ

Демонстрације у Милану. 7. априла приређена је у Милану огромна политичка демонстрација приликом годишњице ступања Америке у рат. Међу учесницима — тако нам јављају из Милана — демонстрацији је присуствовао и наш генерални конзул са особљем конзулата и црногорском заставом, која је од присутнога народа била бурно поздрављена.

Од уредништва. Како је штампарија, у којој се штампа «Глас Црногорца,» цијеле прошле зиме била преоптерећена пословима око издавања Државнога Календара и другим штампарским пословима, наш лист за потоња четири мјесеца није могао сасвијем уредно излазити. Штампање календара је довршено (у данашњем броју доносимо опширан оглас и садржину) те одсад ће Глас Црногорца моћи опет излазити редовно, сваке недјеље по једаред. Уредништво моли поштоване претплатнике нашега листа, а тако и претплатнике календара, да опросте оволико закашњење. Није кривица до уредништва ни до наших сарадника, већ до околности у којима се данас налазе сви српски штампарски радови у Францској, у техничком погледу и у недостатку радне снаге, у процедури око цензуре, а донекле је штампарски рад бивао узнемираван и налетима непријатељских аероплана и бомбардовањем пријестонице.

NACIONALNA BIBLIOTEKA CRNE GORE ĐURĐE CRNOJEVIĆ

✝ КЊАЗУ МИРКУ

Ти издахну, кнеже, са тугом у души,
Јер остави Српство на крст разапето,
Јер остави мору да ти народ гуши,
А Русију силну у расуло клето!...

Ти издахну, кнеже, не видјевши оца,
Нити добре мајке, нити иког свога,
Али душа твоја пред престолом творца,
Утјехе ће наћи поред срца твога.

Ти ћеш тамо видјет српске великане,
Цареве, краљеве, владике, војводе,
Велможе, племиће и старе жупане,
Поснице српске славе и слободе.

Они ће те, кнеже, дивно дочекати,
Питаће те како сада Српство стоји,
А ти ћеш им тужну истину казати,
Да најцрње дане оно данас броји.

Великани српски пролиће тад сузе,
Кад им будеш прич'о за наше невоље,
Да им душман страшни дивне земље узе,
Да варварска сабља српску нејач коље.

Ал' најтеже њима знаш ли што ће бити?
Кад им кажеш за зло и раздор домаћи,
Сва ће друга моћи лакше опростити,
Ох, ал' од тога неће мира наћи.

Тада ће се српске велможе окупити,
Отићи код једног највећег међ' њима,
Са суморним лицем пред њ ће станути,
А ти ћеш поново причат јаде свима.

Кад чује највећи међу великима,
Твој бесмртни Ђедо о распра'ма новим,
С' дубоким уздахом у болним грудима,
Громко ће узвикнут' ријечима овим:
„Бог се драги на Србе разљути,
За њихова смртна сагрешења!.....“

Неји, 9. марта 1918.

Д-р Иво Јовићевић.

ИЗ СТРАНЕ ШТАМПЕ

Приликом доласка Њ. В. Краља Господара у Париз, у часовима кад непријатељ бомбардује пријестоницу из далекометних топова и аероплана, најугледнији париски листови, као **Le Figaro** и **La Victoire**, доносе вијест:

Краљ Никола је једној личности која му је приступила при доласку у Париз дао израза своме увјерењу у побједу Савезника. «Веома ми је стало до тога,» рекао је Краљ, «да неколико дана проведем у средини пријестоничког становништва, у часовима када народ у Паризу показује толико душевне прибраности. Одушевљава ме и утврђује ме у мом убјеђењу у успјех француске и енглеске војске, кад посматрам развој данашње велике битке и подвиге ваше војске.»

✶

У једном од најугледнијих норвешких листова, **Morgenbladet**, од 3. марта, објављен је под натписом «Једна трагедија у историји» чланак о данашњем стању Црне Горе, који је написао наш генерални консул у Христијанији. Ријеч је, најприје, о држању Црне Горе оних судбоносних дана 1914. када ће букнути страшни пламен европскога рата; саопштени су телеграми, том приликом измијењени, између влада Србије и Црне Горе, прича се затим цио ток ратних догађаја све до државне катастрофе обадвију српских краљевина, одступање српске војске преко црногорског земљишта док су јој Црногорци бранили одступање, и најпосле, евакуацију, све до доласка у Француску. Најпослије, наводи изјаве свих представника Савезничких држава, који су загарантовали да ће, како Србији тако и Црној Гори, бити враћена њена слобода, право и независност.

★

Женевски **Tribune de Genève** доноси, под натписом «Трагедија Црне Горе», овај приказ политичке брошире «Le Monténégro» од Veritas-а:

«Каква је страшна судбина овог малог народа јуначких брђана. Његова борба била је некада предмет дивљења читавог свијета. Она му је са захвалношћу европских државника допринијела и најзначајније стране историчара и песника.

Током овога рата Црна Гора је починила чуда од јунаштва. Она се својевољно дигла у одбрану српске ствари, борила се и подлегла је. Међутим овога пута је њено просто, а велико јунаштво остало незабиљежено у дипломатској литератури. Што је још грозније, ова је несретна земља, притиснута искушењима, мјесто једнодушног сажаљења и симпатија, имала да отрпи још и сумњу, да је тајно преговарала са Аустријом. Али трагичан свршетак Црне Горе морао је учинити крај овим оптужбама.

Писац ове мале књиге показује из каквих су махинација ове оптужбе проистекле, те је задовољан што може потврдити, да ће Савезници знати досудити правду јунаштву Црногораца. Од данас су сигурни, да ће, као њихова браћа Срби, бити враћени у своја права и своје земљиште. Јер као што је примјетио пуковник Фејлер: «тело је сломљено, али чело има права да остане пред побједоцем уздигнуто; застава пак, која се лепрша, прорешетана, не носи ни најмању мрљу, која би каљала њене боје.»

СЛОБОДНА ГОВОРНИЦА
TRIBUNE LIBRE

Une opinion Anglaise du Monténégro

Par Alex. DEVINE

Durant son existence entière, en tant que Nation, le Monténégo a été le Porte-Drapeau de la liberté et de l'union du peuple Serbe, et son histoire jusqu'à la guerre actuelle, a été celle du triomphe d'une race montagnarde luttant contre des ennemis formidables.

Il est évident, que, n'ayant aucune idée d'expansion territoriale sur le Continent, la Grande-Bretagne s'est seulement intéressée à son grand Empire, à l'exclusion de tout autre intérêt dans les balkans, que celui de préserver la paix en Europe. Mais, maintenant que l'importance des Balkans est reconnue comme un élément mettant obstacle aux plans Pan-Germaniques dirigés contre nos possessions Africaines et Asiatiques, un réajustement des Etats Balkaniques opéré d'une manière sage et équitable devient nécessaire.

Naturellement, considérant la petite superficie couverte par son territoire, il serait vain d'exagérer l'importance du Monténégro et particulièrement vu la tendance qu'il y aura chez tous les caractères sentimentaux, d'idéaliser ce peuple montagnard qui a toujours fait preuve de valeur durant les siècles passés. Mais, en même temps, l'on ne doit pas perdre de vue que le Monténégro et ses intérêts font partie intégrante de la question slave qui devra avoir une solution définitive si nous voulons avoir une paix durable en Europe.

L'héroïsme des Monténégrins et de leur Roi a été reconnu par quelques hommes éminents en Angleterre, mais pour la grande majorité, le Monténégro et les Balkans du reste sont un livre clos; très peu de Membres du Parlement ou d'hommes d'Etat en Angleterre sont au courant de la situation actuelle dans ces pays, qui est vaguement représentée de temps à autre par quelques articles de la Presse.

Ce qui précède a imposé, à un petit nombre, très petit nombre de personnes en Angleterre qui connaissent le pays, au point de vue Monténégrin, l'obligation morale de se constituer eux-mêmes autant que le temps le leur permettait, en un medium improvisé, mais néanmoins actif d'information afin d'instruire les personnes ignorantes ou mal instruites à ce sujet.

En outre les Monténégrins en Angleterre, déplorent profondément que ce pays n'ai pas de représentant Diplomatique en Grande-Bretagne, et ne puisse, par conséquent, s'exprimer ici officiellement. Que la nécessité d'un représentant accrédité devienne impérative, est expliqué par le fait des intrigues d'une certaine portion du Peuple Serbe, qui aspire à la formation d'un immense royaume Serbe, constituant le pouvoir suprême dans les Balkans et dirigé par les Karageorgevitch. Il nous semble ici, qu'il y ait une vaste différence entre ces aspirations pour lesquelles, du reste, peu des notres ont de la sympathie, et l'idée d'une fédération de tous les peuples Slaves qui forme, en vérité, un sujet bien différent, et avec lequel le nom du Roi Nicolas de Monténégro a toujours été associé.

La propagande Serbe a été conduite en Angleterre d'une manière très ingénieuse: beaucoup d'enthousiasme, sans oublier l'argent qui a été dépensé sans compter. Il y a même beaucoup d'amis de la Serbie en Angleterre qui commentent ce dernier fait de diverses manières, car, lorsque tant de malheureux Serbiens meurent de faim, et souffrent de terribles privations, il ne semble guère, au point de vue Anglais, tout au moins, que ce soit vraiment le moment à choisir, pour dépenser des sommes d'argent considérables en propagandes politiques dirigées pour la plupart contre une contrée sœur.

Les détails de l'intrigue contre le Monténégro et son Roi, ont été poursuivis avec une très grande subtilité et duplicité; cependant ce n'est pas une affaire qui nous inquiète et nous ne sommes pas disposés à y consacrer beaucoup de temps. Nous avons notre propre manière de juger les choses de ce genre-là, et par exemple, un homme qui pour une raison honnête, ayant servi son Roi, pressentant qu'il ne peut plus continuer à le faire d'une manière loyale, se retire, à notre entier respect et considération, et même en certain cas, notre admiration; mais un homme qui ayant " mangé le pain de son maître " le quitte et emploie son activité a essayer de l'injurier.... Pour cet homme, nous n'avons aucune expression qui puisse dépeindre notre sentiment; seulement le mépris, témoigné par notre silence. C'est notre manière d'agir en Angleterre.

Mon dernier mot, à ce sujet, sera de dire bien clairement que toutes ces intrigues sont déjà bien connues ici sans agent diplomatique à Londres; le Monténégro a été depuis deux ans, à la merci des diffamations et des intrigues. Mais, déjà au moment où j'écris ces lignes, la position s'est beaucoup améliorée, grâce à l'effort privé. Il a été prouvé que toutes les rumeurs au détriment du Monténégro étaient de source Serbe, et je crois que ces gens-là eux-mêmes, commencent peut-être, à voir qu'il devraient mettre une limite à leur ambition, et qu'il n'arriveront à rien de bon et de durable de cette manière, encore moins seront-ils considérés dans l'esprit anglais par leurs attaques contre une contrée sœur et qui leur est attachée par les liens du sang et de l'histoire.

Le Monténégro peut avoir commis des erreurs de détail dans le passé, mais il a été toujour loyal a la cause commune. N'avons nous jamais commis d'erreurs, en Angleterre? Nous pouvons suggérer que la Serbie même, a pu commettre des erreurs dans le passé, mais la plus innocente des méprises du Monténégro a toujours été dévoilée a dessin par la Serbie qui les représenta presque comme des crimes, en prenant grand soin toutefois, de ne faire aucune allusion à la noble conduite du Monténégro, en tant que Nation.

Autrefois, les petits Etats Balkaniques, étant sous le joug de la Turquie, étaient obligés de vivre dans une paix forcée.

Chaque fois qu'ils se libéraient de la domination de Moslem, ils se prenaient à la gorge, a l'exception cependant du Monténégro qui n'a jamais agi ainsi et qui de plus, a depuis des siècles, été libre des Turcs et qui avec un grand esprit d'union et de fraternité a toujours combattu avec la plus grande valeur pour cet idéal.

Nous supposons en Angleterre, que l'objet de toutes ces attaques contre le Roi Nicolas, est sans doute dû au fait qu'il est une personnalité plus remarquable que n'importe quel autre Monarque " importé " aux Balkans. Depuis cinquante ans, il a été l'organisateur et législateur du Monténégro, le soldat, l'inspirateur et le poète de la liberté et de l'indépendance slave; le chef du mouvement Balkanique, le plus éminent de tous les patriotes Slaves, le premier homme qui ai désiré l'union et la fédération des Nations Slaves, qu'il a plaidées durant toute son existence.

La Grande Bretagne n'a jamais été en faveur d'une intervention active dans les affaires domestiques des autres nations et bien moins encore lorsqu'il s'agit d'une propagande anti dynastique.

Je viens donc de résumer légérement, en ces quelques lignes, l'opinion d'un Anglais, et la manière de voir Anglaise.

Ici, nous réunissons lentement, un par un, un groupe d'Amis sincères, Membres du Parlement et Hommes Publics, pas de partisans, mais un type de profonds penseurs Anglais, et qui ont pour règle et principe, la droiture et la sincérité, même envers le plus petit des Etats. Le nombre en croit tous les jours, et le travail quoique lent, progresse peu à peu.

Les Monténégrins qui liront cet article devront se rappeler qu'il y a ici un intérêt croissant, au sujet du Monténégro; que tout ce dont il y a besoin est davantage d'informations et plus de details, et que tous ceux qui ont une certaine connaissance du Monténégro considèrent que les Monténégrins doivent relever haut la tête. Leur pays peut être bien petit, il a été diffamé, de basses intrigues ont été lancées contre lui, mais il a toujours l'honneur d'être le Chef des Races Balkaniques, un pays glorieux d'un passé valeureux; et, si le peuple reste fidèle à sa Patrie et à son Roi, il se relèvera avec encore dix fois plus de force et de vigueur après toutes les souffrances endurées, en une ère de prospérité et de bonheur.

Ce n'est pas le role d'un étranger, que de dicter au Monténégro la politique à suivre dans ses affaires internes. De nos jours démocratiques, ce sont des problèmes auxquels le peuple lui-même (et par cela j'entends les Monténégrins, sans aucune ingérence du dehors) doit trouver leurs solutions. Le Roi ne formant qu'un avec son peuple résoudra toutes ces questions dont nous serons heureux en Angleterre, de voir les satisfaisants résultats.

J'espère que nous ne manquerons pas de venir offrir au Monténégro, lorsqu'il sera de nouveau en possession de son peuple, notre aide et notre amitié, d'encourager et développer ses ressources économiques, ne serait-ce que pour justifier ce que nous, ses Amis, en Angleterre croyons qu'il est et deviendra.

A son Excellence

Monsieur Gaston DOUMERGUE

Sénateur, ancien Président du Conseil,

PARIS

Monsieur le Président,

Cette terrible guerre, dans laquelle le désir teutonique acharné de conquête et de domination s'est heurté à la vigoureuse résistance de nos puissants Alliés, les nôtres pour la défense de la liberté et de l'égalité, a sans doute détruit, sinon à tout jamais anéanti, le bien-être et l'avenir de plusieurs petits peuples. Ils ont succombé sous la force brutale, dans le combat pour l'honneur, la liberté et l'indépendance; ils ont été les premières victimes innocentes, dont le sang fume encore aujourd'hui sur les champs presque déserts de ces malheureux martyrs.

Les endroits où jadis régnait un bien-être relatif sont aujourd'hui des terres d'horreurs et d'angoisses, où l'on n'entend que le bruit des bottes de l'envahisseur et le cliquetis des sabres, mêlés aux gémissements de femmes et d'enfants innocents qui se débattent dans les affres de la mort. Des maisons où régnaient autrefois la vie et la fortune, sont devenues des tombeaux où la mort a passé et où règne la nuit. Les bras héroïques, qui défendaient fièrement l'honneur et le sol de leur patrie ont été brisés par un ouragan de force diabolique, ou bien servent comme les pires esclaves, perdant leurs dernières forces, employés aux travaux forcés. D'autres misérables meurent d'inanition et en proie à toutes sortes de misères dans les prisons et les sombres casemates des conquérants impitoyables.

Cet état de choses révolte tous les esprits éclairés et tous les cœurs qu'anime l'amour du prochain et qui s'émeuvent à la vue des malheurs qui les environnent. Il est naturel que la réprobation qu'a soulevée une pareille calamité ait trouvé un puissant écho chez les descendants de ces nobles Français dont la lutte célèbre pour la défense de la liberté et des droits de l'homme et du citoyen a été et reste l'étoile directrice qui guide la régénération des peuples européens et éclaire leur marche vers une civilisation toujours plus grande.

Quelle consolation et quels espoirs nous promet le geste si noble qui a été fait ces jours derniers, sous votre présidence, dans la célèbre Sorbonne, où une séance solennelle a été consacrée à la protestation des peuples martyrs!

Combien de remerciments, combien de reconnaissance vous doivent ces malheureux peuples pour une attention si généreuse, dans laquelle ils pressentent l'aurore d'un avenir meilleur. A cette séance, qui est digne d'un souvenir éternel, tous les peuples victimes du cataclysme actuel eurent leurs représentants pour exprimer la douleur et les souffrances de leurs compatriotes: l'immortelle Belgique, la Serbie héroïque, la vaillante Roumanie, la Pologne glorieuse et persécutée pendant des siècles, l'Arménie et la Syrie et les territoires occupés de France furent l'objet des plus vives sympathies pour les tortures qu'ils endurent.

Seulement, dans cette grandiose réunion, on n'entendit malheureusement pas la voix du représentant d'un petit peuple, partie du peuple serbe indépendant. On ne rappela même pas le calvaire et les sacrifices de notre patrie, du Monténégro, qui, luttant pour la cause sacrée de son peuple et des Alliés, est devenu la proie des ennemis cruels.

Excellence,

Je constate seulement un fait: C'est que involontairement je veux le croire, la susceptibilité et l'orgueil d'un petit pays allié ont été blessés, car, au cours des siècles, ce peuple a toujours défendu sans peur son honneur et son indépendance. C'est le pays de ces braves montagnards, qui, après la chûte de l'Empire Serbe à Kossovo en 1389, gardèrent seuls dans les Balkans leur indépendance, et donnèrent le signal de l'insurrection à tous les autres peuples balkaniques dans leurs luttes pour la délivrance. C'est encore un pays allié qui a fait, comme vous le verrez ci-après, pendant cette guerre le plus de sacrifices et qui en souffre cruellement aujourd'hui.

Nous ressentons d'autant plus profondément ce regret que personne de nous n'a rien su de la réunion de cette honorable assemblée. On ne pouvait pourtant ignorer la présence de nombreux réfugiés monténégrins; on savait que notre vieux Roi et son Gouvernement avaient trouvé un refuge près de Paris « cerveau du Monde ».

Excellence,

Je n'ai pas l'intention d'examiner les causes qui expliquent l'attitude prise à notre égard en cette occasion. Je n'ai pas davantage l'intention d'établir si le fait de nous avoir tenu à l'écart est dû à un simple oubli, ou s'il faut en chercher les raisons dans le manque de renseignements sur les sacrifices réels que le Monténégro a consentis pendant cette horrible guerre; nous pourrions nous demander encore si le sort qui nous a été réservé n'est pas la conséquence de certains buts égoïstes, dont la poursuite a pu fausser le jugement objectif et la juste appréciation des événements dans l'esprit des nobles fils de la France qui ont pris l'initiative de cette manifestation solennelle du 18 Janvier dernier, dont nous avons trouvé le compte rendu dans le *Temps*, n° 20.649.

Je n'ai pas non plus l'intention de passer en revue les relations que le peuple français a eues depuis longtemps avec le Monténégro indépendant et auxquelles celui-ci doit énormément; en particulier, le Monténégro garde toujours intact un tribut de reconnaissance à la France pour la bienveillante protection de son indépendance.

NACIONALNA BIBLIOTEKA CRNE GORE ĐURĐE CRNOJEVIĆ

Je ne m'arrêterai pas à rappeler devant vous le développement historique des événements qui ont déterminé le grand Anglais Gladstone à se prononcer pour le Monténégro et les Monténégrins, par les mots suivants : " L'indépendance du Monténégro et ses exploits héroïques depassent les exploits des héros des Thermopyles et de Marathon ".

Je prends seulement la liberté de vous exposer les traits essentiels des phases pénibles que nous avons vécues, ainsi que les souffrances de notre peuple martyr resté au Monténégro, faits qui vous sont probablement inconnus.

Mon unique désir serait que l'éminent représentant d'un grand et noble peuple sache ceci :

1° Le vieux Roi de Monténégro, conscient de tous les sacrifices, — et même de la catastrophe éventuelle — qui menaçaient son pays, déclara la guerre à l'Autriche, pour l'honneur de son peuple et de son nom, en signe de solidarité fraternelle avec nos chers frères Serbes, spontanément et sans aucunes conditions. Je répète que, sans conditions, il marche au combat inégal avec un ennemi supérieur en nombre, sans moyens matériels, sans préparation, repoussant avec dédain les offres que l'ennemi faisait miroiter à ses yeux et dont la neutralité devait lui assurer la tranquille et fructueuse réalisation.

2° Pendant que les soldats des pays plus heureux marchaient fièrement vers les frontières avec de riches équipements, le pauvre Monténégrin devait se contenter de ses modestes vêtements, apportés de chez lui, payés de son argent, et lui servirent pour toute la durée de la campagne.

3° Alors que les armées alliées, mieux partagées, ont été abondamment pourvues de tous les vivres nécessaires, grâce au bon et régulier fonctionnement du service de l'intendance, ce service n'était assuré, pour les soldats Monténégrins, pour la plupart du temps, que par leurs mères et leurs sœurs, apportant de la maison, sur leurs dos courbés, les derniers morceaux de pain, partagés avec ceux qui restaient au foyer, dans la misère.

Cas véritablement unique dans cette guerre, mais dont nous sommes fiers, persuadés qu'aucune autre armée n'aurait supporté avec tant de sang froid et si stoïquement ce que nos braves camarades ont enduré.

4° L'arme principale et presque unique de l'armée monténégrine a été le fusil " Moskovka ". Votre Excellence sait-elle ce qu'est cette arme ? C'est avec ce même fusil que le soldat monténégrin a lutté pendant les deux révoltes albanaises en 1910-1911 : c'est avec lui qu'il a combattu pendant les deux guerres balkaniques, d'abord contre les Turcs, ensuite, en 1912-1913, contre les Bulgares. Un pareil fusil n'était plus en mesure de tirer avec justesse au delà de 500 mètres, et il avait sa place plutôt dans un dépôt ou un arsenal, ou dans un musée de guerre qu'entre les mains de soldats en première ligne. Le Monténégrin est entré dans cette guerre sanglante sans canons, sans munitions, sans équipement, et, presque abandonné à ses propres ressources, il a soutenu la lutte jusqu'aux derniers moments, quand, serré de tous côtés par un ennemi d'une force très supérieure, il a été écrasé et a succombé.

Voilà avec quels moyens le Monténégrin se jetait au devant d'une mort certaine. La poitrine découverte, il a donné l'assaut aux forts modernes et aux tranchées de l'ennemi, auquel il arracha plus de territoire que n'en possédait le Monténégro avant la guerre balkanique.

Les preuves de ces magnifiques exploits se trouvent dans la prise de haute lutte de nombreuses villes autrichiennes, telles que Spitch, Boudva, Fotcha, Tchaïnitché, Vichegrad, Gorazda et Rogatitza. Ces exploits furent couronnés par la brillante victoire remportée par le général Martinovitch près de Kalinovik, à 18 kilomètres seulement de Sarajevo, capitale de la Bosnie.

5° Mais le plus haut fait d'armes de l'armée monténégrine a été la protection de la retraite de l'armée serbe à travers le Monténégro et l'Albanie.

Pendant ces tristes journées le Chef d'Etat-Major de l'armée monténégrine, le colonel serbe Pierre Pechitch, télégraphiait au général Yanko Voukotitch, commandant des troupes monténégrines sur le front de la Drina : " Si l'armée réussit à défendre le Sandjak pendant la retraite de l'armée serbe, elle aura rempli tout son devoir envers la cause commune ".

Le général Voukotitch, à la tête de ses troupes, exécuta ce sublime devoir envers ses braves frères et envers le peuple serbe tout entier. Et c'est grâce à celà que nous admirons avec fierté le nombre — quoique restreint — de ces valeureux soldats de Serbie qui sont de nouveau debout, luttant à côté de leurs grands alliés pour le bonheur de leur pays martyr.

Si ces questions intéressent votre Excellence, Elle aura bientôt sous les yeux des preuves historiques du rôle si vaillamment tenu par le Monténégro, jusqu'aux dernières limites des forces humaines, et malgré toutes les misères dont il subit encore les conséquences.

Excellence,

Il y a déjà deux ans que notre malheureux pays est devenu l'esclave d'un ennemi impitoyable. Les exécutions, les internements et les déportations sont aussi fréquents que dans les autres pays envahis. L'armée monténégrine a perdu, soit en morts, invalides ou internés, la moitié de ses effectifs, pertes auxquelles ne peuvent être comparées celles d'aucun autre Allié.

A côté de tous ces malheurs, il en est un plus redoutable actuellement et qui menace d'anéantissement complet la population : c'est la famine, qui emporte journellement des centaines de personnes, pour la plupart des enfants, espoir de notre avenir. Votre Excellence pourra se représenter le véritable état des choses d'après des faits réels, quand Elle saura que, dans ce pays, on achète aujourd'hui un kilogr. de farine de maïs dix couronnes autrichiennes et un kilogr. de pommes de terre cinq couronnes.

Il est facile de comprendre combien doit souffrir le Monténégro quand on sait que, même en temps de paix, il était obligé d'importer une grande partie de son alimentation. Or, deux ans se sont écoulés déjà et le Monténégro n'a pas importé un seul grain de blé ; tout ses efforts dans ce but ont échoué. Notre malheureux peuple, par une exception imméritée à la situation faite à tous les autres pays occupés, est abandonné à la grâce de ses ennemis, qui, depuis longtemps, n'ont pas assez de pain pour eux-mêmes.

J'espère que Votre Excellence saura apprécier, d'après ces faits incontestables combien le Monténégro a souffert et souffre encore aujourd'hui, et aussi combien il était digne d'avoir un représentant autorisé dans cette grande assemblée pour élever sa voix au nom du peuple martyr, dont l'agonie dépasse celle de tous les martyrs ; pour faire entendre sa juste plainte pour l'infortune qu'il a subie et pour déclarer sa haine mortelle contre l'ennemi qui le piétina.

Nous croyons, au contraire, que le Monténégro a mérité cette haute récompense morale d'être mentionné comme participant à cette grandiose réunion au sein du grand centre de la culture française et universelle. Nous croyons et affirmons qu'il a été digne de cette haute attention, dont, malheureusement, il a été privé soit avec préméditation, soit involontairement.

Je suis en mesure de démasquer et d'annuler, avec preuves à l'appui, tous les reproches éventuels par lesquels on pourrait tenter d'excuser l'absence du représentant du Monténégro à cette séance de la Sorbonne.

Nous espérons donc que, de sa haute dignité, Votre Excellence voudra bien prendre en considération la plainte que j'élève au nom du Comité des Réfugiés Monténégrins et en mon propre nom pour le droit et l'honneur de notre peuple martyrisé et pillé jusqu'à la moelle, qui est tombé en victime pour le même idéal qui est inscrit sur les drapeaux de nos puissants alliés, décidés à poursuivre la lutte jusqu'à la victoire de la Justice et de la Liberté sur la force brutale et le rapt.

C'est dans cet espoir que nous vivons ici ; c'est dans cet espoir que meurent les nôtres au Monténégro ; c'est dans cet espoir que nous croyons fermement, avec droit et raison, que le vaillant et noble peuple français fera tout en son pouvoir pour que les sacrifices du peuple monténégrin pour la cause commune soient justement appréciés et dignement récompensés.

Veuillez agréer, Monsieur le Président, l'expression de mes sentiments les plus dévoués.

Le Président du Comité des Réfugiés Monténégrins,

22 Janvier 1918.

K. M. Loutchitch
Directeur de la Société " Rossia " pour le Monténégro.

ПРИВАТНИ ОГЛАСИ

Јовица Т. Булатовић, артиљериски потпоручик црногорске војске, сада у Паризу, извјештава браћу, рођаке, кумове и пријатеље, да је његова непрежаљена мајка Новка Тома Мучина почетком мјесеца јануара о. г. умрла у Ст. Бару. — Бог да јој душу прости!

Тражим **Блажа М. Секулића** из Комана, који је био избјегао за вријеме евакуације. Молим свакога који би што знао о њему да ми јави на адресу: Ђурици Вукадиновићу, Neuilly-sur-Seine, 9 rue Ancelle (France).

Живко Ботковић (26 West 13-th a c: *Gari Indiana* U. S. A.) син командира Крста Ботковића, из села Орје Луке у Бјелопавлићима, тражи и куми свакога ко би што знао да му јави о оцу му Крсту, о мајци Анђи, или о браћи му, перјанику Зеку, писару царинарнице Илији, капетану Секули, или о трима зетовима му, Стевану Машуловићу официру из Праге, Саву Божовићу Пиперу и Ристу Радовићу из Мартинића. Досад је све предузимао да о њима што дозна, али никад није могао дознати ни толико да ли су у животу.

Илија Н. Миловић (N° 121 — North 10 St. *De Kalb III* U. S. A.) распитује за оца Новака Богданова Миловића и за браћу Бока, Марка, Петра и Грују Новакове Миловиће, са Грахова села Петковића. Моли за одговор.

Симо С. Даничић (111 Box — Beacon Falls — Cann U. S. A.) распитује за своју жену Милеву Даничић, рођену Поповић, која се налазила у Паризу прије 6 мјесеца. Од тада није још добио вијести од ње и веома је у бризи. Моли одговор.

На питања која су стигла уредништву листа, извјештавамо:

Десанка Дамјановић из Пљевља, школује се у Енглеској; њена адреса: St. Joseph. Cernos vole. — Bristol.

Лабуд Татар, син пок. Нике, обласног управитеља, школује се у Енглеској: здрав је и добро напредује. Адреса му је: Duke of York's School, — Dover.

ДРЖАВНИ

КАЛЕНДАР

КРАЉЕВИНЕ ЦРНЕ ГОРЕ

ЗА 1918.

ALMANACH

DU ROYAUME DE MONTÉNÉGRO

1918.

ИЗДАЊЕ
КР. МИНИСТАРСТВА ПРОСВЈЕТЕ И ЦРКВЕНИХ ПОСЛОВА

EDITION
DU MINISTERE ROYAL DE L'INSTRUCTION PUBLIQUE ET DES CULTES

УНИВЕРЗАЛНА ШТАМПАРИЈА — IMPRIMERIE UNIVERSELLE
48, RUE CLAUDE-VELLEFAUX, 48
PARIS

Довршено је штампање Државног Календара и, чим се књига повеже, разаслаће се, почетком идуће недјеље, свијема претплатницима и књижарницама.

Књига има 112 штампаних страна (истога формата као горе одштампани насловни лист књиге). Осим тога доноси 12 фотографија на финој хартији, од којих је једна умјетнички оригиналан рад, у три боје, и 17 мањих слика уз текст.

Цијена је књизи 2 франка.

САДРЖАЈ:

КАЛЕНДАРСКИ ДИО.
ШЕМАТИЗАМ Краљевске Владе, Дипломатских мисија акредитованих код Њ. В. Краља Господара, и Дипломатског консуларног кора Краљевине Црне Горе.

КЊИЖЕВНИ ДИО:

Јован Сундечић, Химна Црногорска.
Пб. Педесетогодишњица српске марсељезе «Онам' онамо!»
Леонтије Нинковић, Сабор трију српских светитеља у манастиру Острогу 1915.
Р. В. Опсада Скадра 1912.-13. Ратни записи црногорског официра.
М. Т. Црнојевићи и њихови односи са Млечићима и Турцима 1427.-1516.
Владимир Ђ. Поповић, Економска будућност Црне Горе.
М. У извидници. Ратни доживљај из 1915.
Леонтије Нинковић, Разрушење манастира Косјерева, од варвара XX вијека.
Неколико ријечи из **...Светога Писма.**
? Најновија слика Владике Рада.
Из **„Горскога Вијенца"**
Проф. А. Г. Траг једне изгубљене пјесме Владике Рада.
О Црној Гори, (мисли и стихови).
В. Три свијетла тренутка из прошлости Црне Горе.
Живи паметар, Једна заборављена пјесма о Црногорцима.
Двије пјесме **Алексе Шантића.**
Г. Размишљања.
Неборац, Умирање.
Н. С. Љ. Поезија срца сломљеног...
К. Марић, У самоћи. (Своме непрежаљеном другу Владимиру Гаћиновићу).
П. Вучковић, Наше добротворне установе.
Н. Тујковић, Наша школска омладина.
БИЉЕШКЕ: Химна црногорска. — Уз наше илустрације.
Објава Комитета Црвеног Крста у Женеви.
Књижевни оглас.

NACIONALNA BIBLIOTEKA CRNE GORE ĐURĐE CRNOJEVIĆ

УСТАНОВА ЗА ПОМОЋ ЗАТОЧЕНИМ ЦРНОГОРЦИМА

ријешила је да објави списак свих оних, у непријатељској земљи интернираних Црногораца, који су досад своје адресе Установи у Париз саопштили и које је она снабдјела својим пошиљкама.

Ко жели добити обавјештења о којем год лицу, наведеном у овом списку, нека се обрати на адресу ове Установе, па ће бити извијештен о свему што је Установи о дотичноме познато. Ко жели натој интернираној браћи послати, било новац, било нарочиту неку пошиљку на дар, ваља Установи да упути новац, односно да уз послани новац тачно наведе што би желио да се онамо пошље, па ће Установа по најпогоднију цијену то набавити и интернираноме послати. — Адреса за све што се тиче овога посла:

L'ŒUVRE DES PRISONNIERS DE GUERRE MONTÉNÉGRINS

a décidé de faire paraître une liste de tous les Monténégrins qui jusqu'à présent ont fait connaître leurs adresses à l'Œuvre à Paris et auxquels celle-ci a adressé des envois.

Dans la mesure du possible, des renseignements seront donnés à ceux qui les demanderont au sujet des internés. L'Œuvre se met à la disposition des intéressés pour ceux qui voudraient envoyer à nos internés soit de l'argent soit des vêtements, des aliments, etc. L'envoyeur doit adresser l'argent à l'Œuvre, en indiquant quelle sorte d'envoi doit être fait. L'Œuvre se charge d'acheter aux meilleures conditions et d'expédier aux internés ce qui lui sera demandé. — Pour tout ce qui concerne ces expéditions l'adresse est la suivante:

L'Œuvre des Prisonniers de guerre Monténégrins. — Paris. 114, Avenue des Champs-Élysées.

4. листа

Вукчевић Марко С. ппор.
» Нико
» Перо Б. барјак.
» Саво М. ппор.
» Цвјетко, ппор.
Вулевић Божина
» Велиша, поруч.
» Вуко
1470
» Голуб
» Јован, ст. фил.
» Марко
» Марко
» Марко, официр
» Микета
» Милорад
» Милосав
» Милош
» Милутин
1480
» Новак
» Радован
» Радомир
» Радош
» Секуле
Вулековић Нико. ппор.
Вулетић Благоје, студент
» Велиша
» Вуксан
» Јован
1490
» Марко
» Милоња
» Новак
» Ристо
Вуловић Милета
Вулић Боле
» Марко
» Милисав
Вучевић Арсо
» Блажо С.
1500
» Гавро
» Ђуро
» Зарија
» Крсто
» Радоња
» Савић
Вучековић Јокан
Вучељић Аксо, поручик
» Батрић
» Богић
1510
» Вујадин
» Вукосав
» Зарија
» Лексо, поручик
» Малиш
» Милан
» Мирко
» Нико
» Перута, ппор.
» Петар, ппор.
1520
» Радосав, поруч.
» Радун
Вученић Вуле
» Богдан
Вучераковић Блажо
» Видо
» Иво
» Јошо
» Љубо
» Марко
1530
» Мило
» Митар
» Нико
Вучетић Благоје
» Владета
» Гавро
» Гавро, поручик
» Зарија
» Илија, директор
» Јефрем
1540
» Маринко
» Марко
» Милета
» Миливоје
» Милоје
» Милош
» Михајло
» Новак, официр
» Радован
» Радуле
1550
Вучилић Вукајло
» Стеван
Вучинић Арсо
» Блажо М.
» Велиша, капет.
» Вучић
» Јанко
» Јакша, официр
» Миладин
» Милован
1560
Вучинић Милутин, бриг.
» Никола
» Периша
» Радул
» Радуле
» Ристан
» Ристо, поручик
Вучић Ново
Вучићевић Вучић
» Саво
1670
Вучковић Алекса
» Арсо
» Блажо
» Зако
» Илија
» Марко
» Милорад
Вучуревић Драго
» Станко
Вушовић Алекса
1580
» Мина
» Миљан
» Миладин
» Мирко
» Симо
» Томица
Вушуровић Јован
Гавриловић Вијислав
Гаговић Илија
» Јован
1590
» Јован, капетан
» Комнен
» Лазар, потком.
» Мирко
» Нећељко, ппор.
» Обрад
» Радован
» Симат
» Тодор
Газивода Васо, ппор.
1600
» Никола, ппор.
» Саво
Гајевић Богдан
Гаљевић Симо
Гаранчић Милета
Гардашевић Ђоко
» Филип
» Филип
Гарић Видак, поручик
» Јефто
1610
» Лука
Гарчевић Драго
» Ђоко
» Јеро
» Крсто
» Милић
» Милосав
» Милун
» Огњен
» Радован
1620
» Радомир
» Радун
» Томо
Гашевић Јово, пр. општ.
Гашић Саво
» Спасо
Гашовић Бојо, ппор.
» Божо
» Живко
» Малиш
1630
» Машан
» Милија
» Милутин
» Мирко
» Михајло
» Петко
» Стеван
» Тодор
Гвозден Малиш
» Никола
1640
Гвозденовић Владимир
» Илија, пор.
» Ђуро, ппор.
» Никола
Геговић Прелока
Гезовић Марко, ппор.
» Радоје, ппор.
Гига Ник
Гилић Гиле
» Ново, командир
1650
» Станоје
» Миленко
Главичанин Ђуро
Гломазић Душан
» Јово
» Миро
Глушац Јован
Глушчевић Јован
» Јоксим
» Миливоје
1660
» Ристан
Говедарица Милинко
Гогић Јагош
» Милан
» Радомир
» Шћепан
Гојаковић Миливоје
Гојковић Алекса
» Вуксан
» Вуксан
1670
» Грујо
» Дано
» Илија
» Јеремија
» Јован
» Јован
» Јово
» Кока
» Крсто
» Максим
1680
» Милета
» Милоје
» Милосав
» Милош
» Милун
» Милун
» Мирко
» Михајло
» Радован
» Радомир
1690
» Радомир
» Радуле
» Саво
» Томица
Гојнић Перо
» Филип официр
Гојчевић Ђони Пренк
» Марко
Гоковић Миладин
Голочелац Јово
1700
Голубовић Бећко
» Борина
» Јако
» Лазар
» Милан
» Миле
» Милован
» Милош
» Михајло
» Петар
1710
» Спасоје
» Стеван
» Тома
» Трипко
» Урош
Гордић Васо
» Ђуро
Госкић Алија
Госпић Јован
Грба Вукић
1720
» Марко
» Милован
» Тодор
» Тома
Грбовић Илија
» Новица
Гргуровић Милутин
Грдинић Грујица команд.
Гребовић Милун
» Стево
1730
Греговић Стево
Грезда Мухамед
Грујић Марко
Гркић Тодо
Грковић Милан
Грубач Миливоје
» Спасоје
» Станко командир
» Тодор
Грујић Божо
1740
« Василије поруч.
« Владимир
« Јагош
« Јовица
« Милан
« Милета учител.
« Милош
« Михајло
Грујичић Вељко
» Голуб
1750
» Тошо
» Јоко студент
» Мирко
» Срето
» Срето
Грујовић Томаш
Гринковић Душан студ.
» Илија
» Никола
» Радуле
1760
» Саво
Губеринић Анто
» Богдан
» Богдан
» Богић
» Васо
» Драго
» Зарија
» Илија
» Илија
1770
» Миладин
» Милутин
» Мирко
» Михајло
» Никола
» Стојан
Гудовић Милисав п.пор.
Гујић Раде
Гуровић Ујка
Дабановић Васиљ кап.
1780
» Јоко поруч.
» Стевотрговац
Дабетић Вуко командир
» Марјан
» Милић капетан
» Милован
» Милош
» Милош
» Милутин
» Милутин поруч.
1790
» Мираш поруч.
» Никола студент
» Периша
» Радован
» Радоје
» Радуле
Давидовић Андрија
» Милија
» Саво
» Чедомир
1800
Дајковић Лука капетан
Дајовић Јово
» Милија
» Милош
Даковић Ђуро
» Јован
» Марко
» Новица
» Перо
Дакић Јовица
1810
» Нећељко
» Саво
Дамјановић Илија кап.
» Косто
» Крсто
» Лазар правн.
» Радојица кап
» Саво
» Филип студ.
Даниловић Гавро
1820
» Дмитар
» Ђорђије
» Јоле
» Лазар
» Милисав
» Милун
» Милутин
» Никола
» Раде
» Раде
1830
» Шуле
Дарман Петро
Дармановић Петар
Дацић Бошко
» Милија
» Милован
Дачевић Филип
Дашић Андрија
» Арсеније
» Васо
1840
» Вуксан
» Леко
» Милија
» Милутин
» Михајло
» Миљан
» Петко
» Радоња
» Радосав
Дебељевић Рајко
1850
Дебетина Андрија
Девдуковић Ђока
Деда Марк
» Том
Деденић Милосав
Дедић Вуко
» Душан
» Миладин
» Миливоје
» Милован
1860
» Никола
» Никола Р.
» Саво
Дедовић Аксо
» Вукадин
» Вуксан обл. суд.
» Вучко
» Драго командир
» Ђуро
» Крсто
1870
» Лука
» Љубо
» Мато
» Миладин
» Милош
» Миљан
» Мираш
» Мирко
» Мирко инж.
» Митар
1880
» Мићо
» Михајло
» Михајло
» Ново
» Ново
» Радивоје
» Радован
» Радован
» Радосав
» Радуле
1890
» Радун
» Синан
» Стеван ппоруч.
» Томица
Дендић Никола
» Стеван
Делевић Васо ппоруч.
» Вуко
» Драго поруч.
» Мило судија
1900
Делетић Богдан
» Велимир
» Вучко
» Вучко
» Иван поруч.
» Вукан
» Милета
» Милић
» Милић
» Милоња
1910
» Милоња
» Никола
» Периша
» Стеван
» Томица
Делибашић Радован пор.
» Радоје
Делић Васика
» Влаисав
» Вучко
1920
» Давид
» Данило
» Јевто
» Никола
» Радоје
» Спасоје
Деља Марко кап.
Дервишевић Ајдин
Дерити Омер
Деспотовић Јован
1930
Димитријевић Михајло
» Радисав
» Тома
Дмитровић Вељо
Добић Ђорђије
Добриловић Саво поруч.
» Симо
» Стево
Добричанин Симеун
Добрковић Стево
1940
Дожић Грујица
» Крсто
» Петко
Домажетовић Нико
Доровић Радован
Драгаш Ђорђо
» Михајло учитељ
Драгић Јовица
» Мирко
Драгићевић Вукашин кап.
1950
» Драгутин
» Раде
Драгишић Велимир
Даговић Бајо ђак
» Бошко
» Војин
» Вукосав
» Вуксан
» Драго студент
» Ђорђије
1960
» Зарија
» Илија
» Јеврем
» Марко кап.
» Милан
» Милан
» Миливоје
» Милија
» Милисав
» Милован
1970
» Милош
» Милутин
» Мирко
» Митар
» Михајло ппор.
» Никола
» Никола секр.
» Новица учитељ
» Петар
» Петар
1980
» Радивоје
» Радован
» Радомир
» Радослав
» Радош
» Радош студент
» Саво
» Саво
» Сретен
» Стеван капетан
1990
» Томаш
» Томо учитељ
Драгојевић Алекса
» Божо
» Васо
» Велимир
» Иван
» Марко
» Милан
» Милија
2000
» Миличко
» Милун
» Мираш
» Мирко
» Периша
» Перко
» Тодор
» Саво
» Спасоје
Драгутиновић Андрија п.
2010
Дракић Андрија
» Филип
Дракуловић Вукота
» Зако
» Милета
» Милутин
» Нико
» Периша
» Пуниша
Драшковић Бајо
2020
» Бајо
» Вуксан
» Ђуро кап.
» Живко
» Иво
» Јефто
» Јован
» Јоле поруч.
» Крсто
» Лазар
2030
» Милинко
» Милосав
» Мирко кап.
» Новица
» Перко
» Петар
» Петко
» Радован
» Сава
» Саво ст. мед.
2040
» Спасоје
» Срдан
» Стеван
» Трипко
» Шћепан

Уредник, Перо Богдановић
Le Gérant: Georges Delagneau

NACIONALNA BIBLIOTEKA CRNE GORE ĐURĐE CRNOJEVIĆ